

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Een wanordelijk rapport

Kaptein, H.J.R.

Citation

Kaptein, H. J. R. (2006). Een wanordelijk rapport. *Nederlands Juristenblad*, 81(25), 1366.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/14969>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/14969>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Een wanordelijk rapport

Afl. 2006/25

Op tenminste zeven punten schiet 'Een maatschappelijke orde', het eind april eindelijk verschenen rapport van de Commissie-Van Wijnen over de toekomst van de advocatuur, fundamenteel tekort.

1. *Onvoldoende feitelijke grondslag.* Empirisch onderzoek naar (wan)toestanden in en om de advocatuur is niet uitgevoerd, afgezien van overigens niet onverdienlijk deelonderzoek door Huls & Lacleé. Aanwijzingen tot wantoestanden waren en zijn er intussen genoeg: zie al het IRT-rapport. Nodig is tenminste uitgebreid onderzoek binnen particuliere en institutionele klantenkringen, binnen de advocatuur en in de rechterlijke macht, inclusief enquêtes naar beroepsopvattingen. Bijvoorbeeld: wat vinden mensen op het niveau van het bijstandsinkomen van 'hun' rechtshulp? (Hoe voorzichtig ook moet worden omgegaan met het kwaliteitsoordeel van leken als het gaat om juridische dienstverlening.) Eerst de feiten, van cijfers tot wensen en verlangens van betrokkenen, dan pas de moraal.

2. *Geen rechtsvergelijking.* Discussie over de toekomst van de advocatuur wordt in de Verenigde Staten en elders in volle hevigheid gevoerd. Afgezien van een enkele verwijzing naar een even mager als rechtseconomisch verhaal uit het Verenigd Koninkrijk is daarvan in het rapport niets te vinden, terwijl er toch meer dan genoeg gemeenschappelijke problemen en aanknopingspunten te vinden zijn.

3. *Geen discussie van beroepsopvattingen.* Wat is de kerntaak van de advocaat? Wat is het eigenlijke bestaansrecht van de balie? Verwijzingen naar (historische golfbewegingen in) die discussie (van bewaking van rechtspositie tot onbeperkte belangenbehartiging) ontbreken geheel. In het rapport is geen enkele inbedding te vinden van enige beroepsopvatting in het bredere verband van zin en doel van rechtspleging en rechtspraak. Onderscheid tussen straf- en andere advocatuur wordt niet gemaakt. Bijvoorbeeld: waarom stelt een vooraanstaand strafadvocaat als Knoops dat hij niets anders is dan officer of the court, terwijl andere advocaten het hun taak achten om zand in de machines van justitie te strooien? Hoe representatief zijn dergelijke oordelen? Welke gronden strekken tot die verschillende opvattingen?

4. *Confidentialiteit spreekt kennelijk vanzelf.* Op dit punt biedt het rapport niets meer dan beknopte samenvatting van de rechtspraak (!), met de vage suggestie van vanzelfsprekende onvoorwaardelijkheid (al blijkt dat nu juist weer niet uit wet en rechtspraak). Terwijl de grote vraag natuurlijk is wat van die nogal vage rechtspraak eigenlijk deugt, of andere wet- en regelgeving nodig is. Belangrijke onderscheidingen als die tussen confidentialiteit ex ante en ex post, of client confidentiality v. third party confidentiality komen helemaal niet voor. Confidentialiteit als mogelijke dekmantel van criminaliteit evenmin. De moeizame strijd van confidentialiteit met de substantiëeringsplicht van het niet eens meer zo heel nieuwe artikel 21 Rv is aan de rapporteurs geheel voorbijgegaan. Etc.

5. *Ook andere kernwaarden van de balie komen niet aan de orde.* Recente affaires (niet alleen die van Moszkowicz en cliënt [/ kompaan?] Holleeder) wijzen weer eens op het belang van advocatuurlijke onafhankelijkheid, ook ten opzichte van cliënten. Advocaten zijn er niet om hun cliënten in alles bij te staan. Discussie over gronden en grenzen van die onafhankelijkheid moet dan ook dringend worden gevoerd. Maar deze kernwaarde van de balie komt in het rapport evenmin voor als gronden en grenzen van confraterniteit, de samenwerking van advocaten met het oog op een behoorlijke rechtspleging.

6. *Over ongelijkheid in rechtsbijstand is niets te vinden,* ondanks de vanzelfsprekende en uitdrukkelijke opdracht daarover te rapporteren. Ook zonder empirisch onderzoek is duidelijk dat

armen minder goede rechtsbijstand krijgen dan rijken. Al langer is bekend dat dergelijke ongelijkheid niet alleen onrechtvaardig is, maar ook nog eens leidt tot versterking van andere maatschappelijke onrechtvaardigheden. Door onrecht waartegen zij zich niet kunnen verweren worden achtergesteld en immers nog verder teruggezet. Advocatuur als koophandel - voor de rapporteurs kennelijk vanzelfsprekend - doet daaraan niets.

7. Kwesties die wél aan de orde moeten komen. Een rechtsstatelijke balie is onderdeel van een fatsoenlijke rechtspleging, die er onder andere toe dient om commercie binnen redelijke perken te houden. Dus kan die balie zelf niet louter commercie zijn, tot bevordering van eigen en cliëntenbelangen. De kerntaak van de advocaat kan nog steeds geen andere zijn dan er voor te zorgen dat wie gelijk heeft maar dat niet op eigen kracht kan krijgen (door gebrek aan deskundigheid en/of competentie), toch zijn recht kan halen. Dat moet het leidend beginsel zijn van beroepsethiek en tuchtrecht. (Of is die interne controle toch niet meer dan beroepsfolklore? Ook daarover is in het rapport niets te lezen.) Waarom worden opleidings-, toelatings- en voortgangseisen niet drastisch verzwakt? Rechter word je toch ook niet zo maar? De beroepsopleiding moeten veel breder dan louter juridisch zijn. Zo draaien de meeste juridische geschillen om betwiste feiten, niet om betwist recht. Van die feiten weten advocaten én officieren van justitie en rechters veel te weinig, echt niet alleen in zaken als de Schiedamse parkmoord. Die feitenkennis moet in beroepsopleidingen net zo goed worden aangeleerd als enige mensenkennis (praktische psychologie) en kennis van zin en doel van het eigen vak (beroepsethiek). Zo kan de echte advocatuur weer een selectere groep worden, dan blijft er genoeg werk over voor al die andere juristen.

Maar! Zal de lezer nu opmerken: zo erg kan het toch ook niet zijn? Staat er echt niks in? Ja. Op het advies tot (nog een) Raad van Toezicht en één of andere Ombudsman na. Maar wat die dan moeten bewaken, leert het rapport nog steeds niet.

Hendrik Kaptein

universitair docent rechts-filosofie Universiteit Leiden